

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Markt 87 (Deinze, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2019B99
Februari 2019

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Aaron Willaert, Wouter Van Goidsenhoven, Clara Thys

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2019

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie.....	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	11
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	12
1.3.6	Introductie tot het projectgebied.....	13
1.3.6.1	Ruimtelijke situering.....	13
1.3.6.2	Geplande werken.....	14
1.4	Assessmentrapport.....	18
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	19
1.4.1.1	Landschappelijke situering	19
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	23
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	24
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	25
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis.....	26
1.4.2.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	26
1.4.2.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	31
1.4.2.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	32
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	36
1.5	Synthese	39
2	Bibliografie.....	40

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).	13
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).	14
Figuur 5: Kelderplan weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt);	15
Figuur 6: Voorgevel geplande ontwikkeling (bron: opdrachtgever).	16
Figuur 7: Doorsnede geplande ontwikkeling (bron: opdrachtgever).	16
Figuur 8: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).	17
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	19
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt);	20
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt);	21
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	22
Figuur 13: Hoogteverloop, ZW-NO (Bron: Geopunt).....	22
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	23
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	24
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).	25
Figuur 17: Volledig grondplan (Z-N) van de sleuf.....	26
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).	27
Figuur 19: Deinze op het plan van Blaeu, 1649 (bron: Cartesius).....	32
Figuur 20: Plan van de versterking Deinze door Goubet, 1694 (bron: Cartesius).....	33
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	33
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op het topografische plan van de stad en markiezaat van Deinze, opgemaakt door landmeter J. Van Maldeghe, 1786 (bron: Cartesius).	34

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	34
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	35
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	36
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).....	37
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	37
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	38
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	38

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....	7
---	---

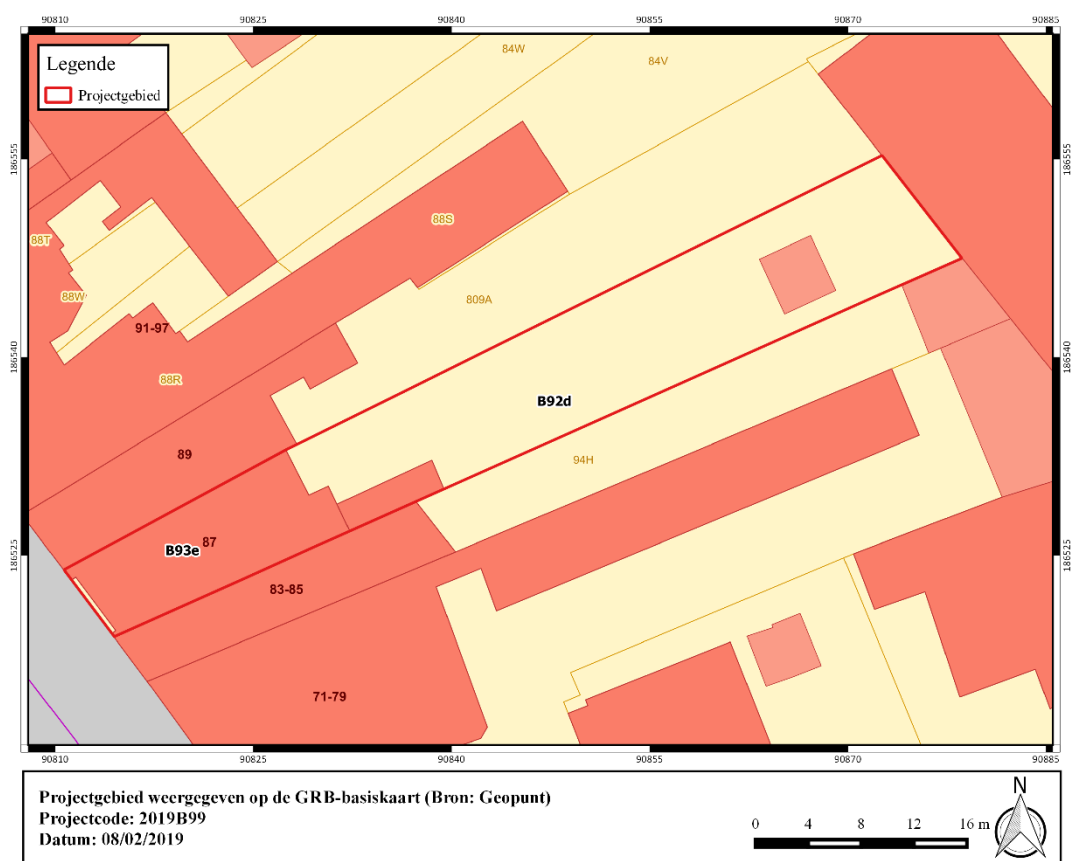
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

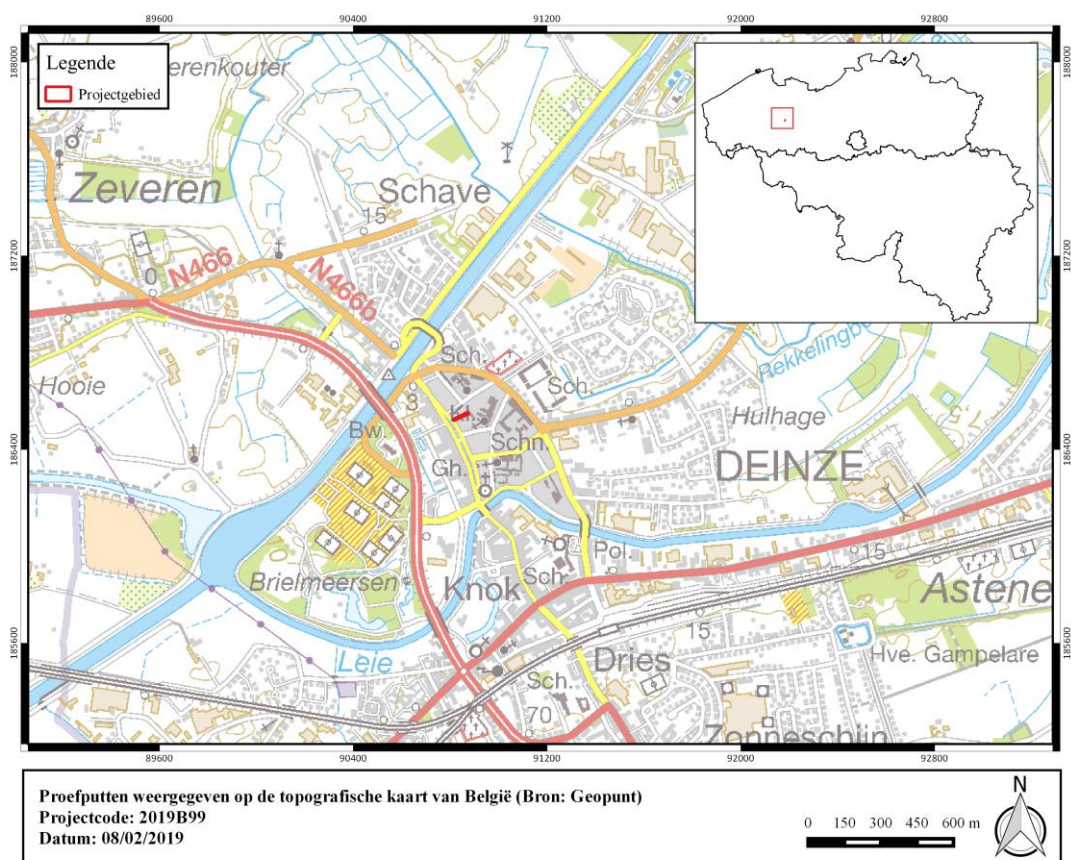
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Deinze
	Deelgemeente	/
	Postcode	9800
	Adres	Markt 87 9800 Deinze
	Toponiem	Markt 87
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 90807 Y _{min} = 186510 X _{max} = 90885 Y _{max} = 186564
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Deinze, Afdeling 1, Sectie B, nr's: 93 ^e , 92d Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het plangebied situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het projectgebied is gelegen in de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van Deinze. Het terrein situeert zich noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 569 m² vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning. Het terrein is momenteel nog bebouwd. Deze bebouwing dient eerst, conform de sloopvoorwaarden, verwijderd te worden.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Deinze Markt 87 werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Plan van J. Bleau, 1649
- Plan van Goublet 1694
- Ferrariskaart, 1771-1777
- Plan van J. Van Maldeghem, 1786
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp, 1842-1879

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

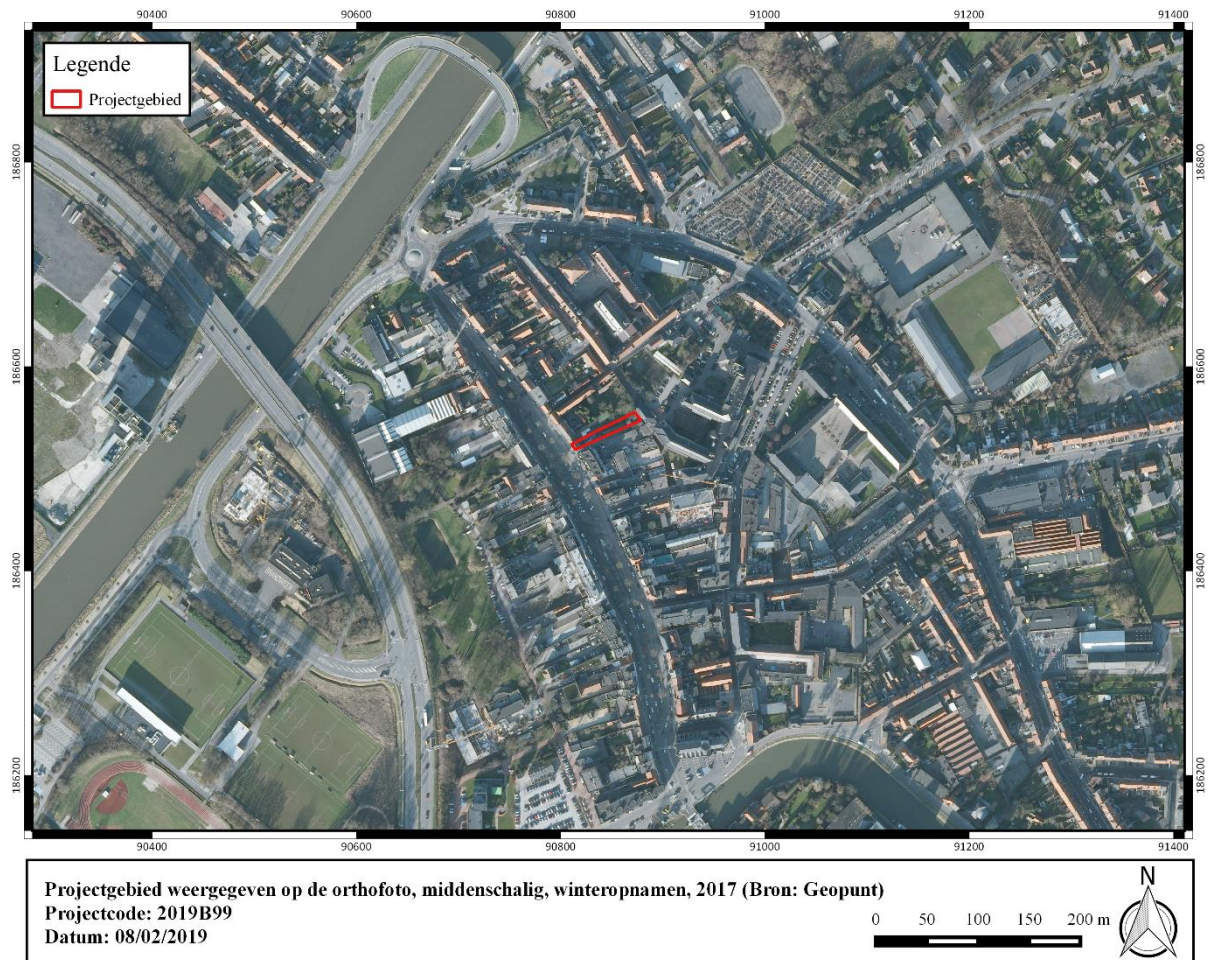
² <http://www.geopunt.be/>

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het onderzoeksterrein is gelegen in de historische stadskern van Deinze, in de provincie Oost-Vlaanderen. Deinze is ten noorden begrensd door Vinkt, Zeveren en Meigem, in het oosten door Bachte-Maria-Lerne en Astenen, in het zuiden door Petegem-aan-de-Leie en Machelen en in het westen door Grammene.

Het plangebied grenst ten westen aan de Markt van Deinze. De overige zijden sluiten aan bij bebouwing en tuinpercelen.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 569 m².

Op heden is ca. 170 m² van het terrein bebouwd. De bebouwing betreft een rijwoning aan de straatzijde en een bijgebouw in het oostelijk deel van het plangebied. Bijkomend is - grenzend aan de rijwoning - ca. 40 m² verhard.

Het overige deel van het terrein is in gebruik als tuin met verspreide vegetatie in de vorm van struiken en bomen.

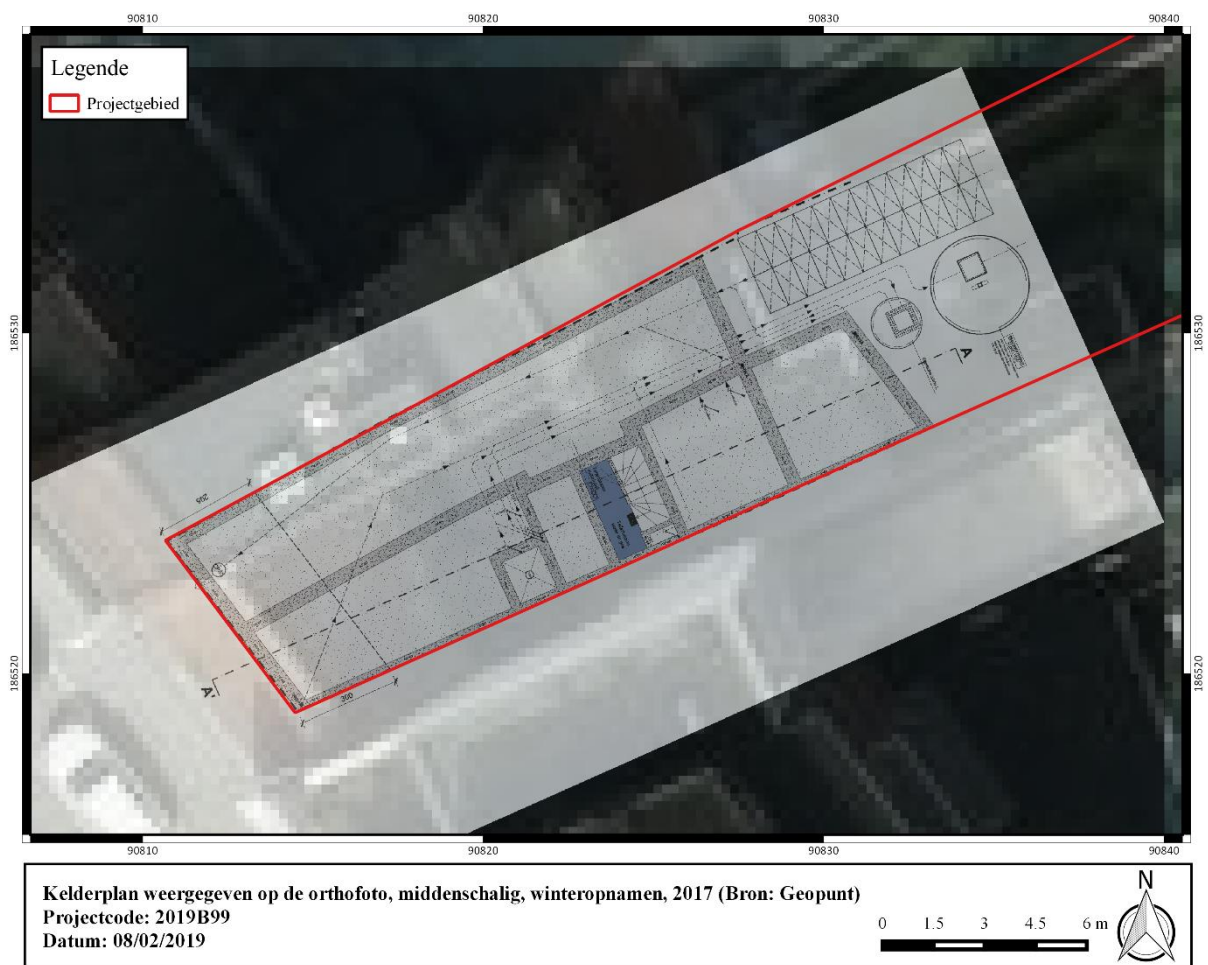

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

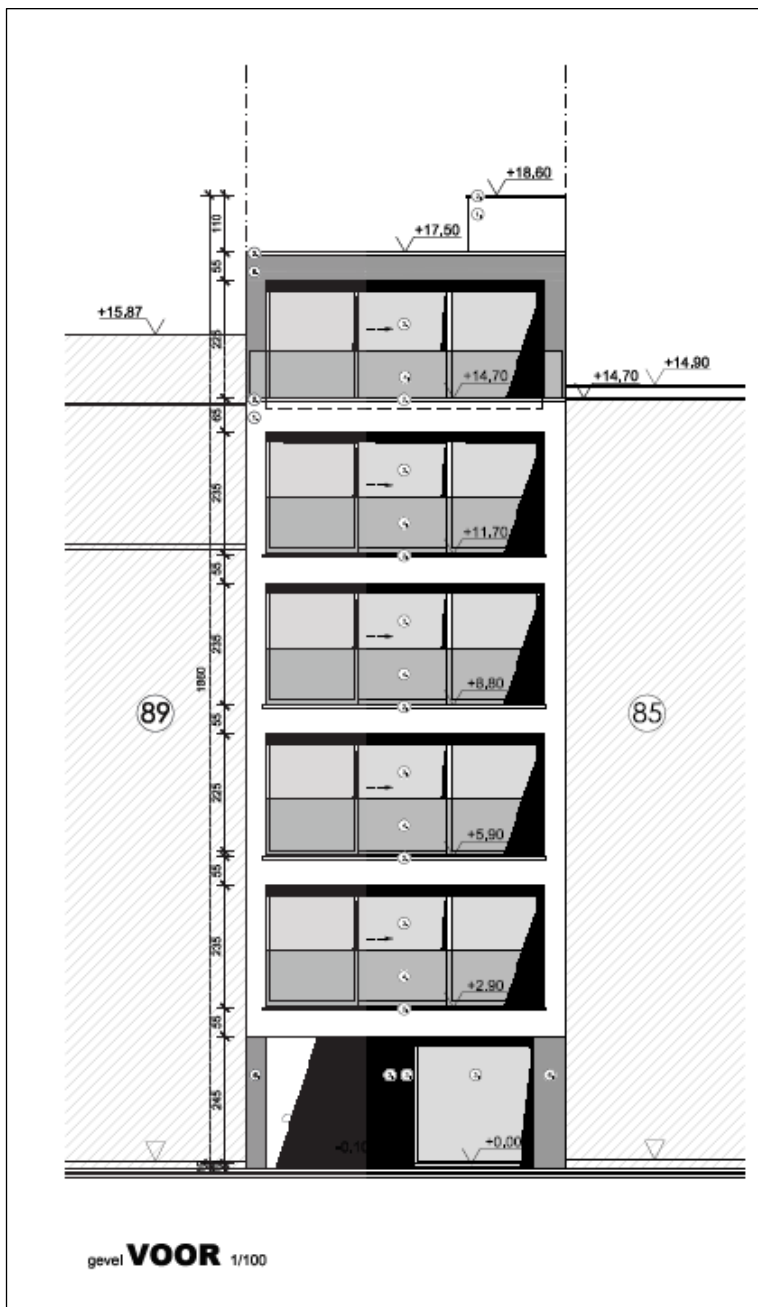
De opdrachtgever plant de realisatie van een appartementencomplex bestaande uit 5 appartementen en een gelijkvloerse kantoorruimte.

De nieuwbouw heeft een footprint van 133 m² en wordt gefundeerd door middel van sleuffunderingen tot vorstvrije diepte (ca. 90 cm-mv) en een vloerplaat (ca. 50 cm-mv). Enkel ter hoogte van de tellerlokalen en de liftschacht wordt een diepere uitgraving voorzien. In functie van de nieuwbouw wordt tevens nieuwe riolering gerealiseerd. Deze riolering zal in verbinding staan met infiltratiekratten (ca. 15 m²), een septische put (3.000 liter, ca. 2 m²) en een regenwaterput (10.000 liter, ca. 6,5 m²) die zich precies ten oosten van de nieuwbouw situeren. (zie Figuur 5)

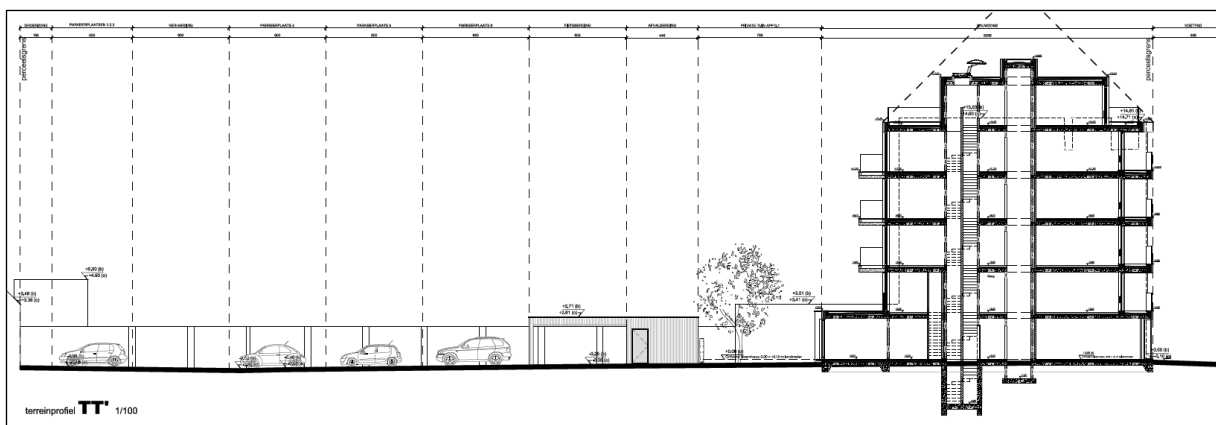

Figuur 5: Kelderplan weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt);

Op het gelijkvloerse niveau wordt een kantoorruimte voorzien. Ten noorden van deze kantoorruimte is er een ingang voor wagens die toegang zal verlenen tot de parkeergelegenheid in het oostelijk deel van het plangebied. De bovengrondse verdiepingen worden ingericht als appartementen.

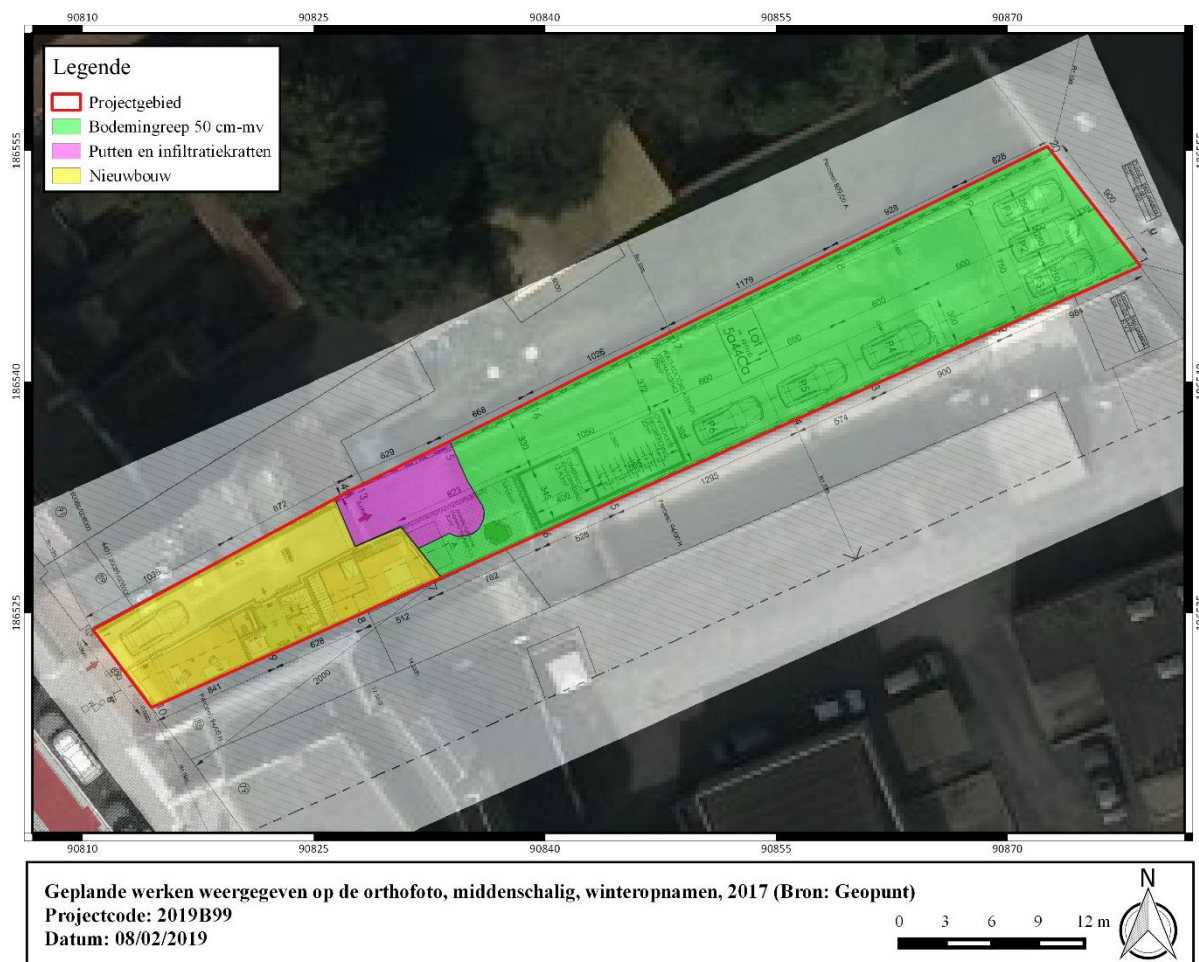

Figuur 6: Voorgevel geplande ontwikkeling (bron: opdrachtgever).

Figuur 7: Doorsnede geplande ontwikkeling (bron: opdrachtgever).

In het oostelijk deel van het plangebied wordt een inrit en parkeergelegenheid in waterdoorlatende verharding aangelegd over een oppervlakte van ca. 298 m². Hiertoe wordt een bodemingreep voorzien tot ca. 50 cm-mv. De parkeergelegenheid biedt plaats voor 6 voertuigen. Centraal wordt een overdekte fietsberging/gemeenschappelijke afvalberging gerealiseerd over een oppervlakte van 35 m². Deze fietsberging wordt aangelegd middels een vloerplaat van ca. 50 cm-mv. Er zijn geen funderingen nodig.

Figuur 8: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

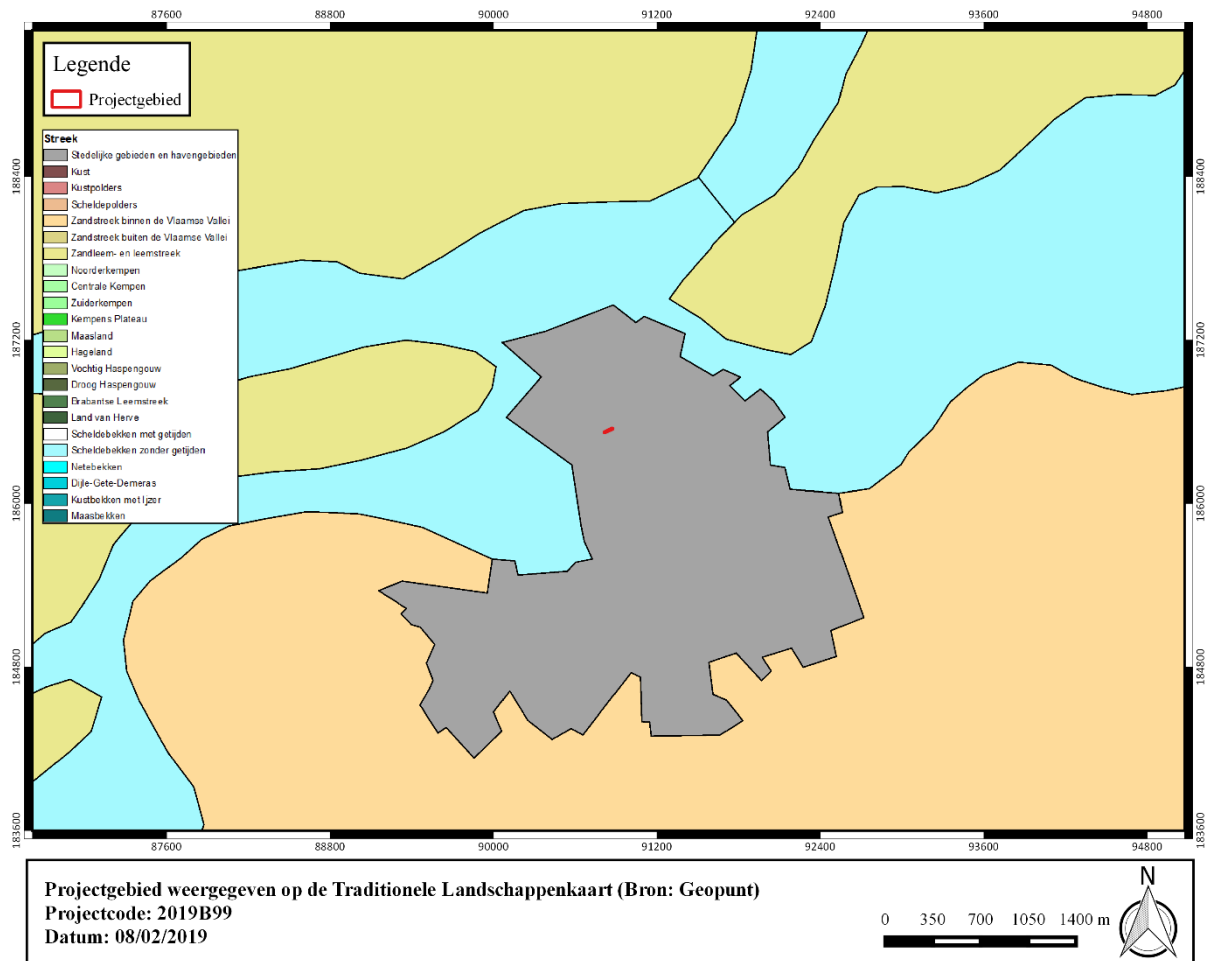
Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

1.4.1.1 Landschappelijke situering

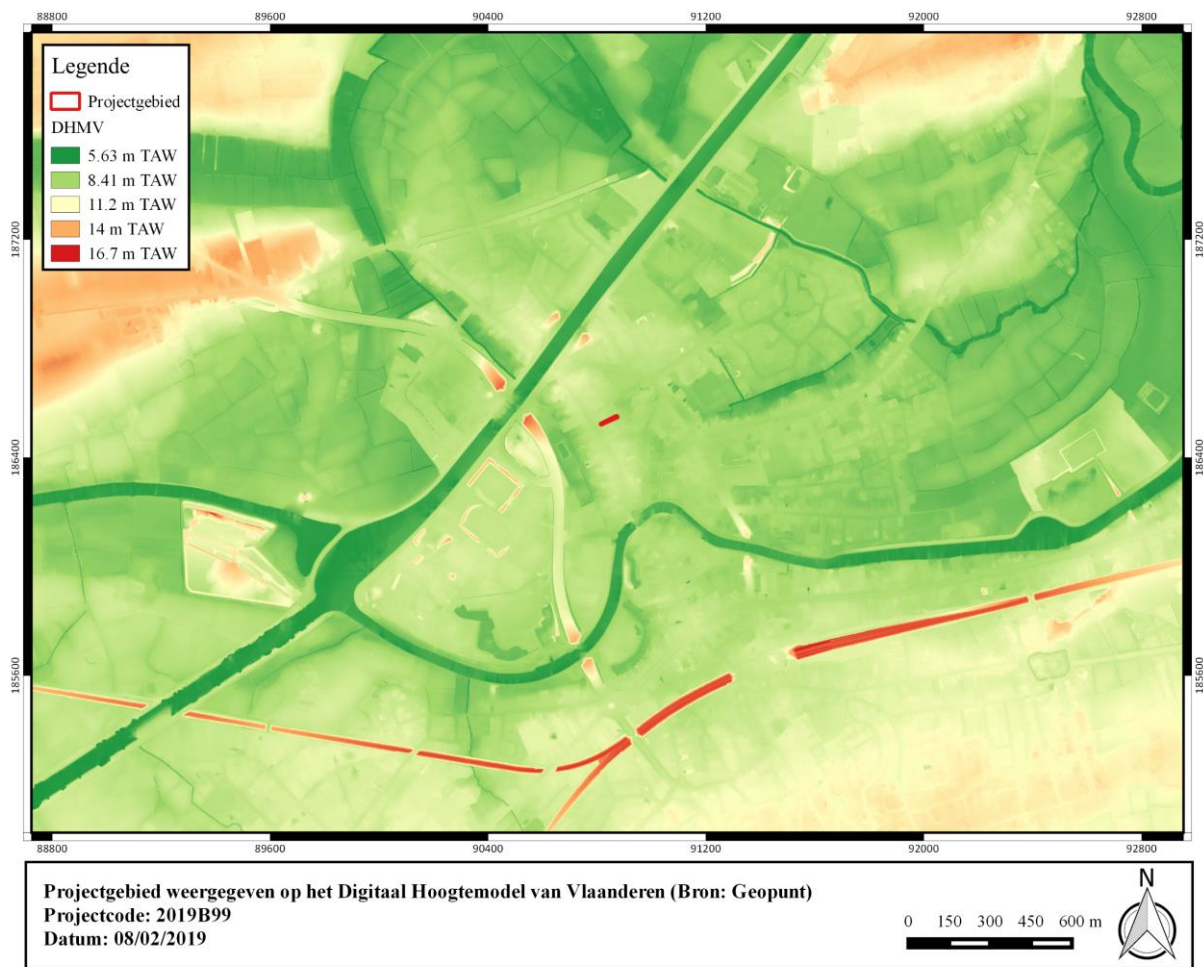
Het onderzoeksterrein is gelegen in stedelijke gebieden en havengebieden.

Deinze is gelegen op een zandige verhevenheid in de alluviale vallei van de Leie. Het plangebied zelf is gelegen op een hoogte van 8.6 – 9.1 m TAW en helt af in oostelijke richting. Hydrografisch is het plangebied gelegen in het Leiebekken (deelbekken: Benedenleie).

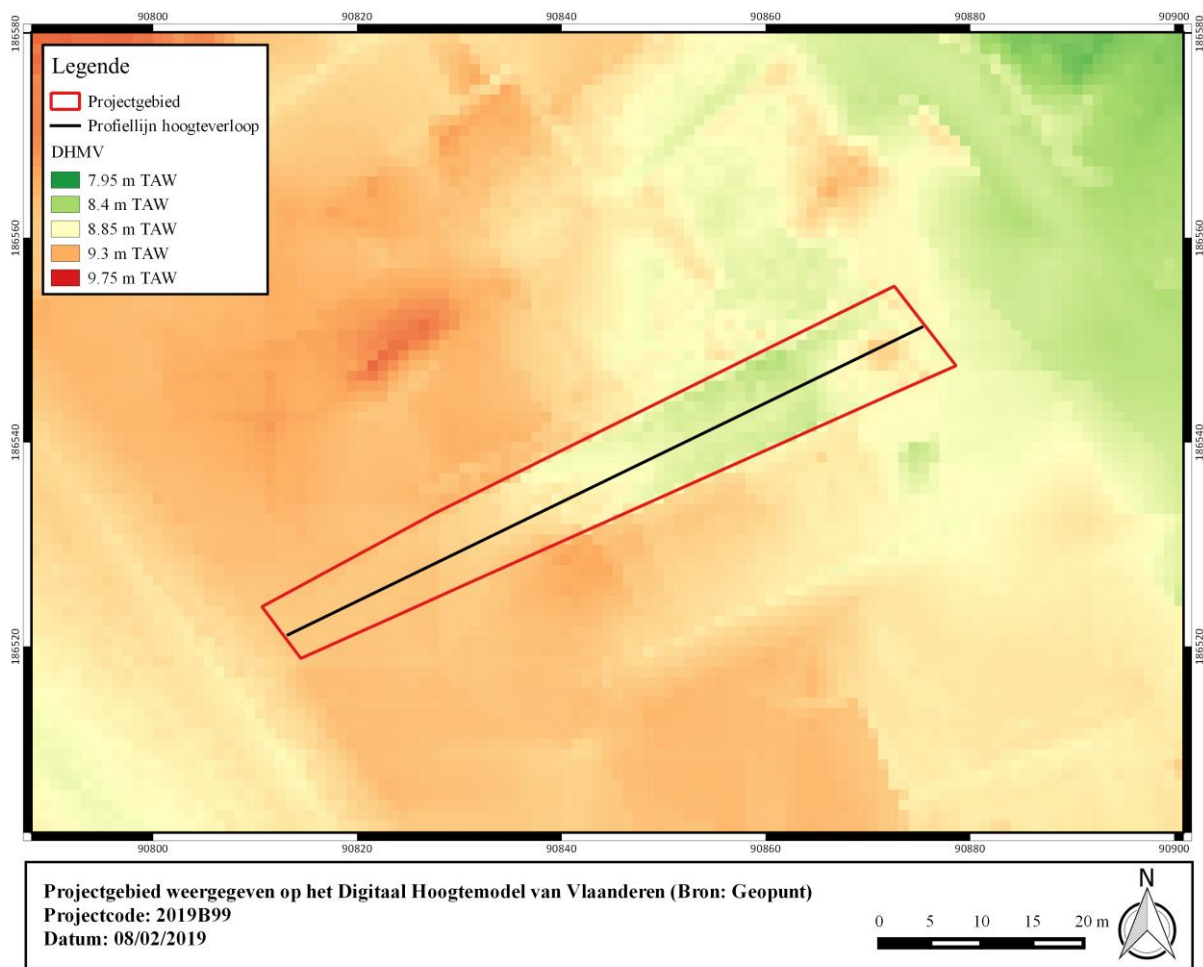

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

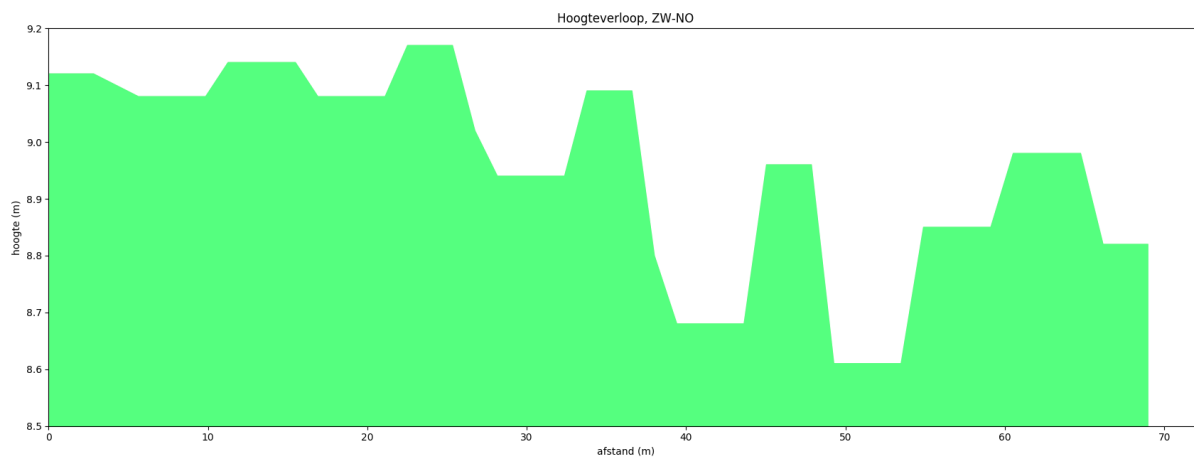

Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt);

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

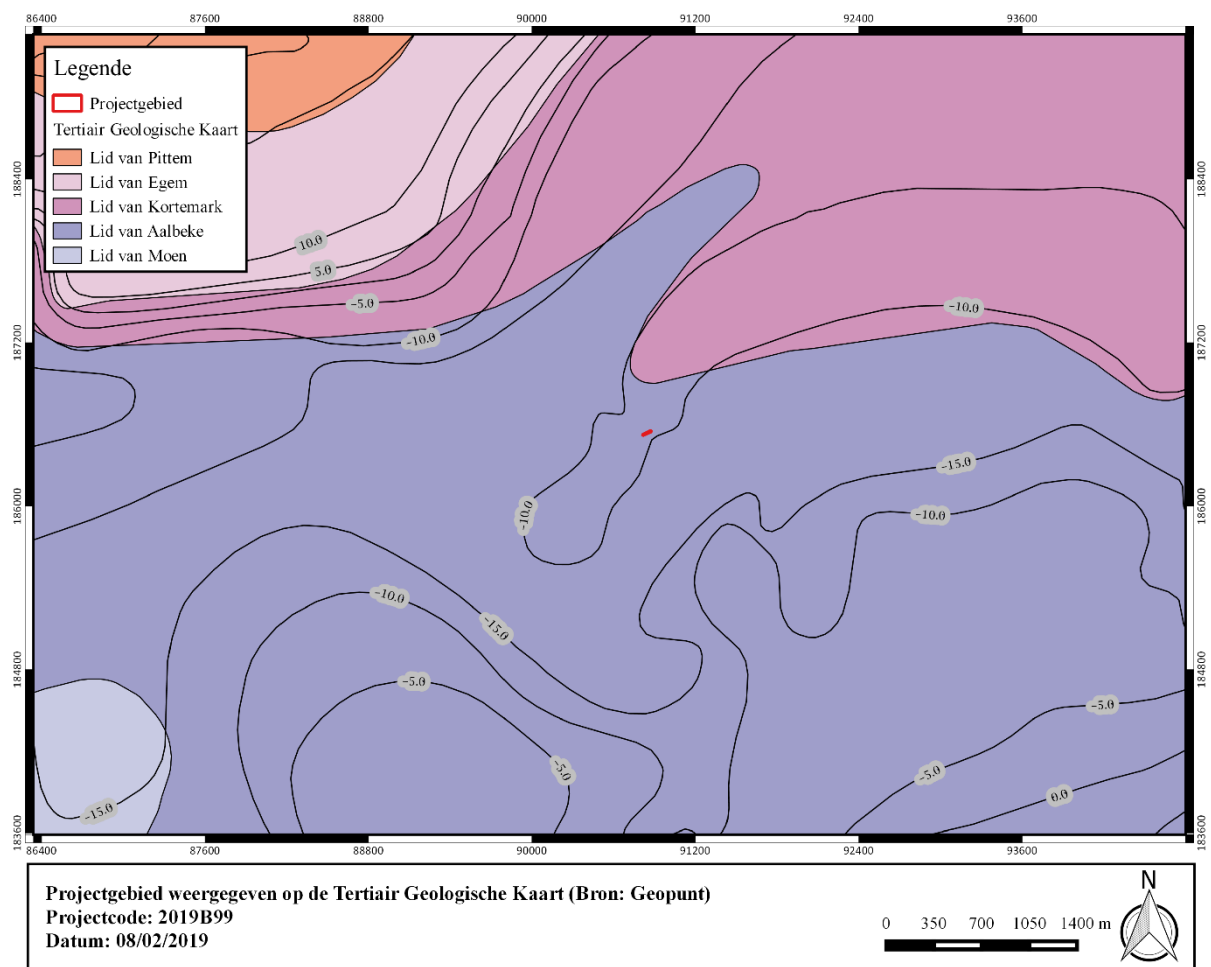

Figuur 13: Hoogteverloop, ZW-NO (Bron: Geopunt)

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het Lid van Aalbeke (Formatie van Kortrijk). Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

Het Lid van Aalbeke is een fijnsiltige homogene klei, afgezet in een rustig open-shelf milieu. Het manifesteert zich vaak als een grijze plastische klei die soms fossielen, zandsteenconcreties en laagjes grijs zand bevat. Deze klei wordt uitgebaat voor vervaardiging van bakstenen, dakpannen en siertegels."

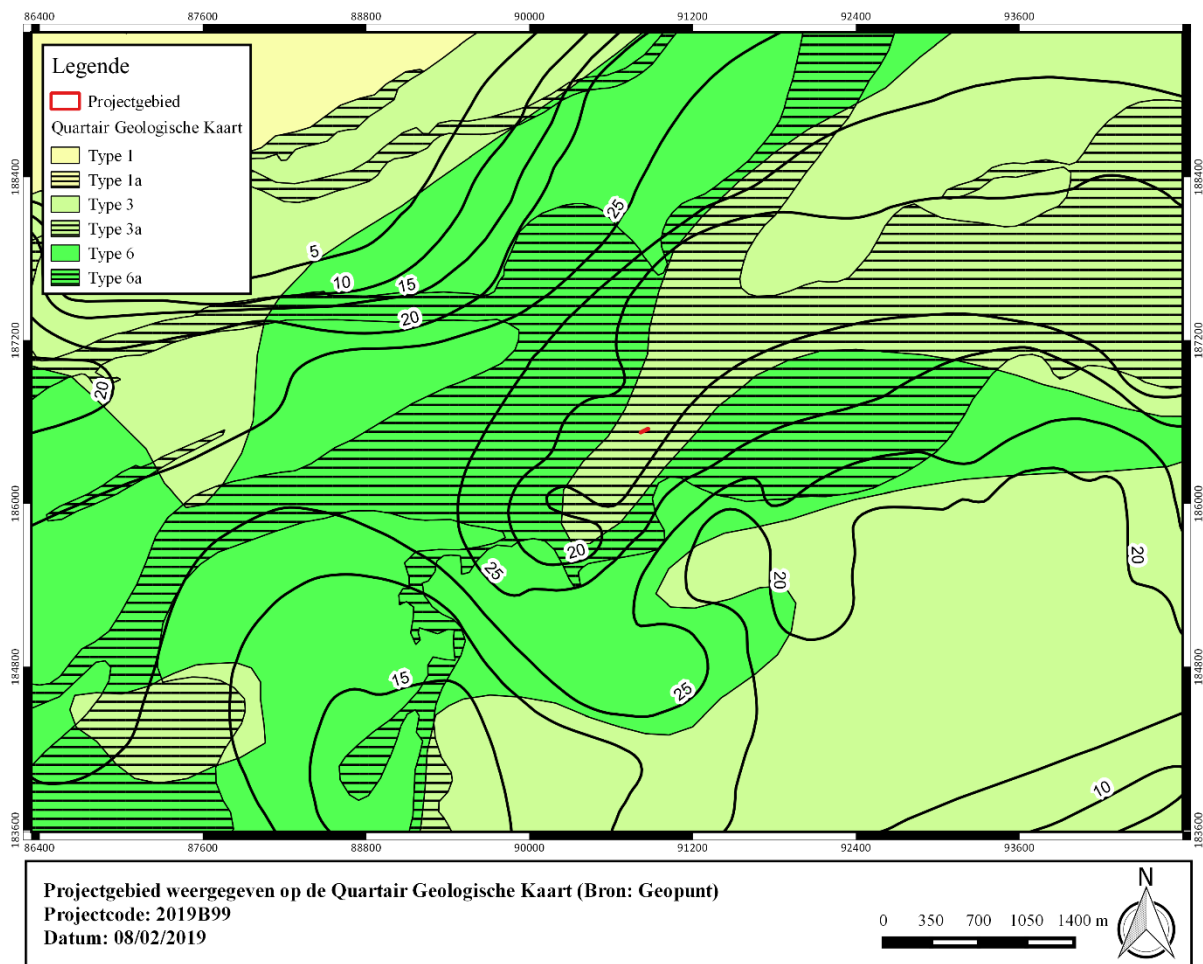

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

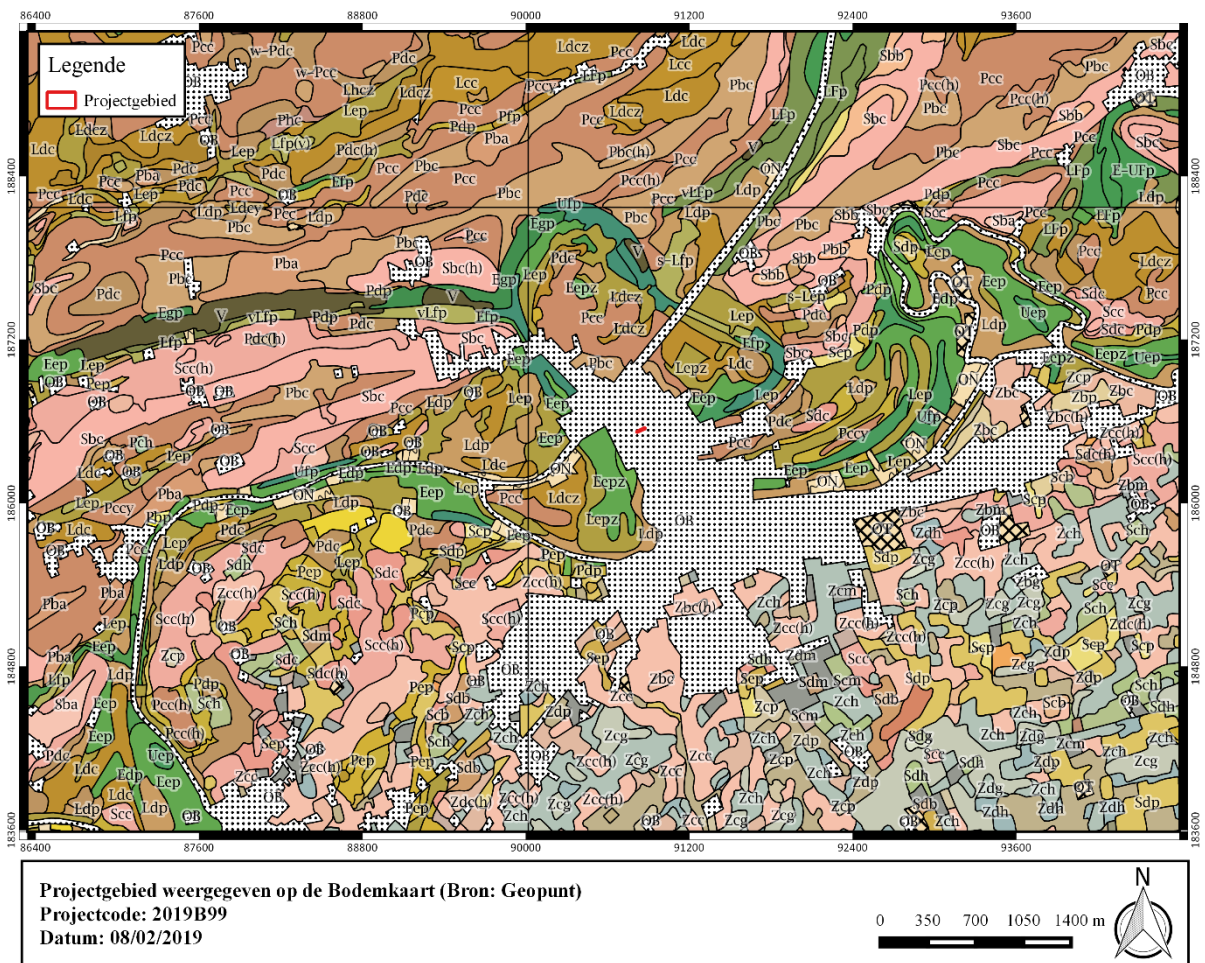
Het projectgebied is gelegen in het Quartair Type 3a. Het bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen. Binnen deze afzetting kunnen mogelijk hellingsafzettingen van het Quartair voorkomen. Lokaal kan deze eolische afzetting afwezig zijn. De top bestaat uit een fluviatiele afzetting (organochemisch en perimarien inclusief) van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal.

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.4 Bodenvormingsprocessen

Het bodemtype OB is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

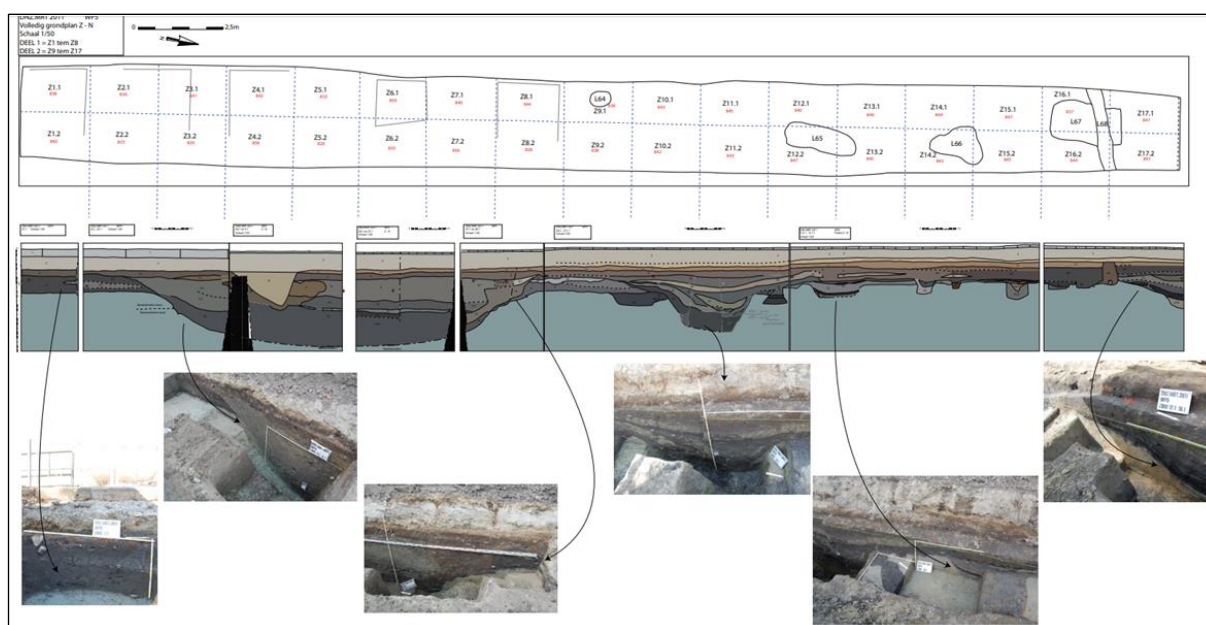

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Precies ten westen van het plangebied is in 2010 een mechanische prospectie uitgevoerd (CAI 159136) Het betrof een proefsleuf van 35 op 2,5 meter tussen huisnummers 94 en 98 van de markt. Er werd voor een sleuf geopteerd aangezien er over de volledige lengte van de zone bomen zouden worden aangeplant.

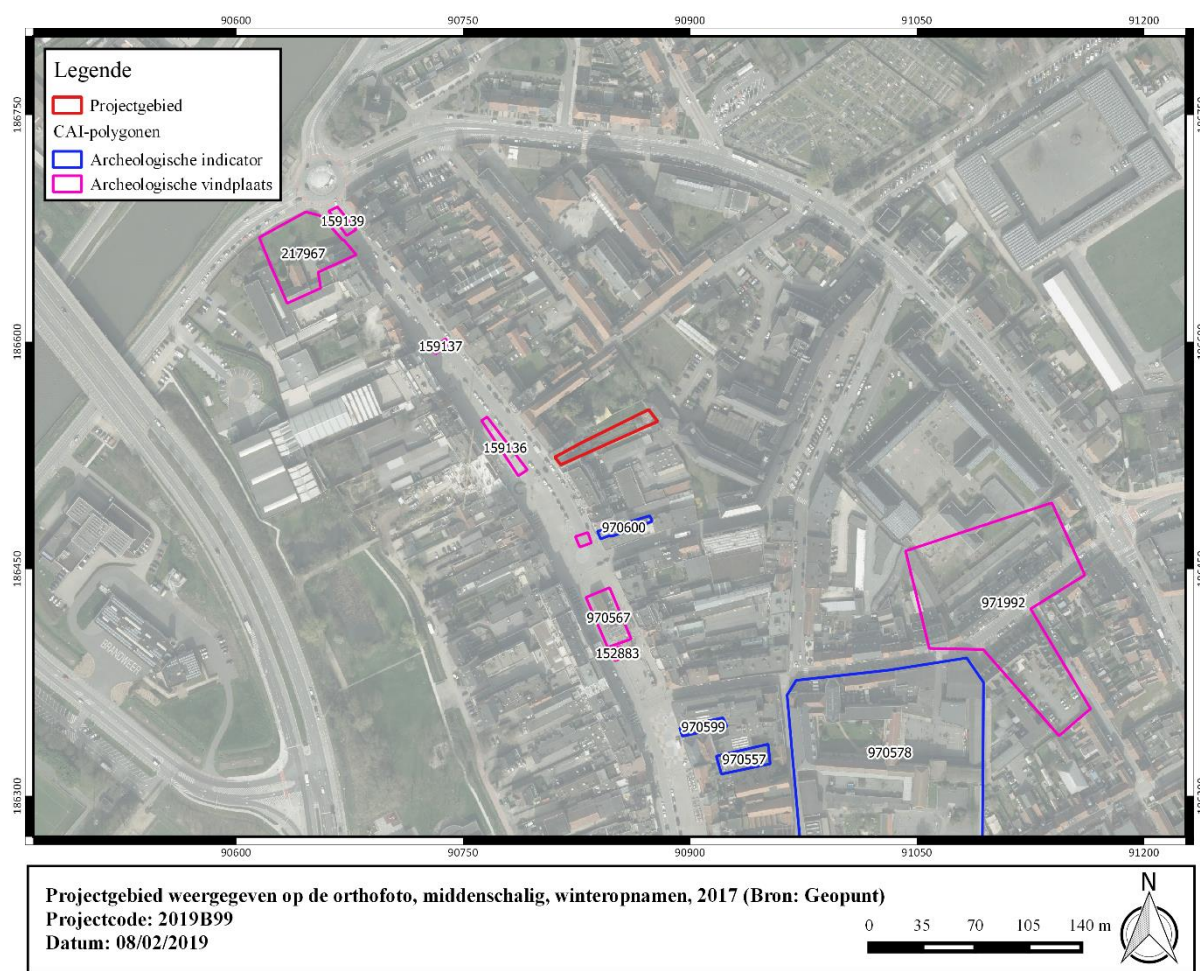
In de sleuf werd o.a. een gracht gelokaliseerd met een oost-west oriëntatie, dus dwars over de markt. De vulling van de gracht is complex. Allicht kunnen verschillende vullingsfases en heraanleg onderscheiden worden. De gracht duikt in profiel geleidelijk naar beneden en duikt tot 282 cm onder de bestrating (6.39 m TAW); De breedte van de gracht bedraagt 10 à 12 meter; De vondsten wijzen op een postmiddeleeuwse datering. Er werd o.a. een vuurmechanisme van een musketkogel gelokaliseerd (zogenaamd snaphaanslot). Deze waren vooral tussen 1550 en 1650 algemeen in gebruik.

Figuur 17: Volledig grondplan (Z-N) van de sleuf³

Verder wijzen archeologische vondsten in de omgeving op menselijke bewoning vanaf de volle middeleeuwen. Ca. 200 meter ten noordwesten van het plangebied is tevens een prehistorische kuil met in de vulling handgevormd, grofverschaald aardewerk met vingertopindrukken geattesteerd.

³ Contact met Stani Vandecatsye op 12/02/2019

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

152883	Mechanische prospectie (2010); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: grachten en kuilen; konden wegens moeilijke weersomstandigheden maar beperkt onderzocht worden. Late middeleeuwen: humeus pakket waarin aardewerk werd gevonden dat in de 13de eeuw kan gedateerd worden. 16^e eeuw: recentere structuren Bron: Vanhee D. 2011, Jaarverslag 2010. Kale-Leie Archeologische Dienst, p. 30
159134	Mechanische prospectie (2010); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: kuilen, greppels, paalkuilen en mogelijke ploegsporen. 16^e eeuw: postmiddeleeuws pakket: bruine laag, rijk aan baksteenpuin en natuursteen

	Onbepaald: grijze laag met grotere hoeveelheden grijs aardewerk en een aantal scherven hoogversierd aardewerk. Bron: Vanhee D. 2012, Jaarverslag 2011. Kale - Leie Archeologische Dienst, Aalter.
159136	Mechanische prospectie (2010); NK: 15 meter Middeleeuwen: grijs pakket dat op basis van het vondstenmateriaal als een middeleeuwse occupatielaag wordt geïnterpreteerd - gracht waarin grijs aardewerk en hoogversierd aardewerk werd gevonden; op de plaats van de middeleeuwse sporen is er echter geen indicatie van de grijze occupatielaag - kuilen, greppels en enkele andere sporen. In 1 van de greppels werd een hoge concentratie aan ijzerslakken vastgesteld. 16^e eeuw: bruine postmiddeleeuwse puinlaag - brede postmiddeleeuwse gracht waarin rood en grijs aardewerk en een vuurmechanisme van een musket (snaphaanslot; 1550-1650) Bron: Vanhee D. 2012, Jaarverslag 2011. Kale - Leie Archeologische Dienst, Aalter.
159137	Mechanische prospectie (2010); NK: 15 meter Neolithicum: prehistorische kuil met in de vulling handgevormd, grofverschaald aardewerk met vingertopindrukken. Middeleeuwen: grijze humeuze laag, mogelijk een restant van een middeleeuwse occupatielaag. 16^e eeuw: bruin tot bruingrijs compact, puinrijk pakket Bron: Vanhee D. 2012, Jaarverslag 2011. Kale - Leie Archeologische Dienst, Aalter.
159139	Mechanische prospectie (2010); NK: 15 meter Late middeleeuwen: stadspoort 19^e eeuw: kelder Bron: Vanhee D. 2012, Jaarverslag 2011. Kale - Leie Archeologische Dienst, Aalter.
217967	Opgraving (2017); NK: 15 meter Middeleeuwen: gracht - in het noordelijk deel van het projectgebied werd de oude stadgracht van Deinze in alle werkputten aangesneden, meer bepaald de dempingsfasen van deze gracht uit de 16de, 17de/18de eeuw en 19de/20ste eeuw; a.h.v. gatsboring kon diepte vastgesteld worden op 4,40 m onder het maaiveld, of onder ongeveer 3,65 m onder de veronderstelde hoogte van het oorspronkelijke maaiveld

	Volle middeleeuwen: in één bepaalde proefsleuf kon de overgang tussen de wal en de gracht vastgesteld worden; opmerkelijk is dat het wallichaam lager ligt dan de moederbodem; één van de diepere sporen (kuilen) leverde vondstmateriaal op uit de 12de eeuw Late middeleeuwen: wal - in zuidelijke deel onderzoeksterrein: stadswal in verrassend goede bewaringstoestand, op sommige plaatsen bewaard tot een hoogte van 1,8 m, mogelijk ook totale breedte van wal in eerste fase, namelijk ongeveer 16 m; uit de aanleg van het profiel doorheen deze stadswal werden negen scherven gevonden, allen te dateren in de 13de eeuw (in 1242 kreeg Deinze stadsrechten, waarschijnlijk is rond die periode deze wal opgericht) Middeleeuwen: kuilen – oven Nieuwe tijd: mogelijk soort kademuur ter hoogte van overgang stadswal - gracht (baksteenformaat: 22x10x5 cm), te relateren aan de bebouwing uit de eerste helft van de 19de eeuw 19^e eeuw: gebouw plattegronden Bron: Bakx R. en Schellens S. 2017: BAAC Vlaanderen Rapport Nr. 605. Nota Deinze, Markt 134-136. Verslag van Resultaten (ongepubliceerde nota), Bassevelde.
970567	Opgraving (1976, 1978, 2011); NK: 15 meter Late middeleeuwen: paalextractiekuilen wijzen op een mogelijke houten voorganger van de Stadshal, de zogenaamde lakenhal. De vondst van enkele loden gewichten kan ook een indicatie zijn voor de aanwezigheid van een gebouw met marktfunctie - Verder werden ook resten aangetroffen van houten palissades. Deze sporen zijn ouder dan de muurresten van de Stadshal en op basis van het aardewerk in de vulling te dateren tussen de 12de en de 13de eeuw. 17^e eeuw: langs de oostflank van de stadshal kwam de beerput van het gebouw aan het licht. Het gaat om een latere bijbouw. Bron: Vandecatsye S. e.a. 2012, Archeologisch onderzoek binnen de stadskern van Deinze (Oost-Vlaanderen), in: Archaeologia Mediaevalis 35, 201-221
971992	Opgraving (1977); NK: 15 meter Late middeleeuwen: klooster met kapel – gebouwd op verwoest begijnhof - funderingen vermoedelijk van de kloosterkapel van het Sint-Margrietenklooster (schip) - op basis van de bakstenen: kerk te situeren in het kader van de regionale Vlaamse baksteengotiek – keramiek van de 15de eeuw - begijnhof, later verwoest en klooster opgericht (had zeker een kapel in 1310) Bron: Cassiman A., 1934, Het begijnhof te Deinze 1273-1381, Bijdragen tot de geschiedenis der stad Deinze en van het land aan Leie en Schelde, deel I, pp. 9-26.

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

970578	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Sint-Blasius-hospitaal - stichting van een hospitaal opklimmend tot 12de eeuw met een eerste bloeiperiode ca. 1200. Eerste vermelding als O.-L.-Vrouwehospitaal in 1232. Aanvankelijk een kloostergemeenschap van broeders en zusters, na 1400 enkel bediend door Augustinessen (1427). Eerste vermelding als St.-Blasius-hospitaal in 1455 met kapelwijding in 1456 (cf. Van den Abeele) en 1522 (cf. Cassiman). Vlg. stadsrekeningen hospitaal verwoest in 1584. Nieuwe bloeiperiode en uitbreidingen in 17de eeuw, nieuwe kapel in 1672. Deed dienst als stadsgevangenis tussen 1800 en 1843. De gemeenschap hospitaalzusters ontbonden in 1806; in 1816 overgenomen door de zusters Maricolen die er een klooster en school oprichtten. Bron: Cassiman A., 1935, Het hospitaal te Deinze (1200-1806), Bijdragen tot de geschiedenis der stad Deinze en van het land aan Leie en Schelde, deel II, pp. 7-36
970599	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: huis – herberg Bron: Moerman G., 1997, Over oude Deinse herbergen, Bijdragen tot de geschiedenis der stad Deinze en van het land aan Leie en Schelde, deel 64, pp. 257-304.

Toevalsvondst

970557	Toevalsvondst; NK: 15 meter Neolithicum: gepolijste bijl (volgens Hoof: "Dunnäckige silexbeile")
970600	Toevalsvondst; NK: 15 meter Nieuwe tijd: herberg - nu samen met hoekhuis omgevormd tot een modern huis (verdwenen)

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

De oudste vermelding van Deinze is als Dunsa, in een handschrift van de Vita Popponis uit het midden van de 11de eeuw. Dit werd vroeger etymologisch verklaard als 'afgeleide van een donck (=zandige verhevenheid in een alluviaal gebied). Volgens recente bevindingen van Gysseling zou de benaming afkomstig zijn van Dhunasa (meander), hier de oorspronkelijke grote Leiebocht rond Deinze. Naast vroegere losse vondsten van onder meer silexartefacten uit de Steentijd leverde het onderzoek van de baggerspecie uit de Leie in 1974-1976 interessant archeologisch materiaal. Het betreft o.a. een vuurstenen spits uit de Tjongercultuur. Talrijk Romeins materiaal uit de 1ste tot de 3de eeuw kan mogelijk wijzen op een Romeinse nederzetting.

Cassiman stelt dat Deinze vermoedelijk gegroeid is uit een kern van hofsteden rondom een plein, op een kleine, zandige verhevenheid bij de Leie. Ten noorden ervan zouden zich gemeenschappelijke akkers situeren op de kouterrug en de omgevende Leiemeersen. De Oostmeers, de Westmeers en de Koemeers deden dienst als gemeenschappelijke grasweiden en waren bereikbaar via drie dreven. In 840 werd reeds een kerk vermeld, gelegen op de linker Leieoever. De vroegste nederzetting ontwikkelde zich desalniettemin niet aan de Leie maar op de hierop gelegen straat, de heirbaan Oudenaarde-Brugge. Reeds in de 13de eeuw had Deinze het statuut van stad met een eigen keure, privileges en omwallingsrecht.

In de 13de eeuw is er reeds sprake van versterkingen aan weerszijden van de Leie. De Kaandel of stadsgracht werd gegraven onder graaf Gwijde van Dampierre, met verschillende toegangsbruggen of poorten, namelijk de Brugse Poort, Gentpoort en Oudenaardsepoort, waardoor Deinze een omsloten stad werd.

In de 14de eeuw was Deinze een bloeiend economisch centrum geworden door de bewerking van wol, voornamelijk 'ghesmoutte lakene' daar Gent het monopolie had van fijn laken en vlas. Een ruim aantal Gentse wevers vonden er tewerkstelling. Door haar strategische ligging en concurrentiële positie t.a.v. Gent, had de stad meerdere malen te lijden onder aanvallen en brandschatting. Ondanks talrijke vernielingen in de 16de en de 17de eeuw kon Deinze zich als ambachts- en handelscentrum handhaven en hield de stad zijn wekelijkse markt en drie jaarmarkten.

In de 18de eeuw bloeide de huisnijverheid van linnen en vlas en werden naast de talrijke brouwerijen jeneverstokerijen opgericht. Ook het ambacht van huidevetters en leerbewerkers was nog goed vertegenwoordigd. Het verbeteren van de grote steenwegen bevorderde handel.

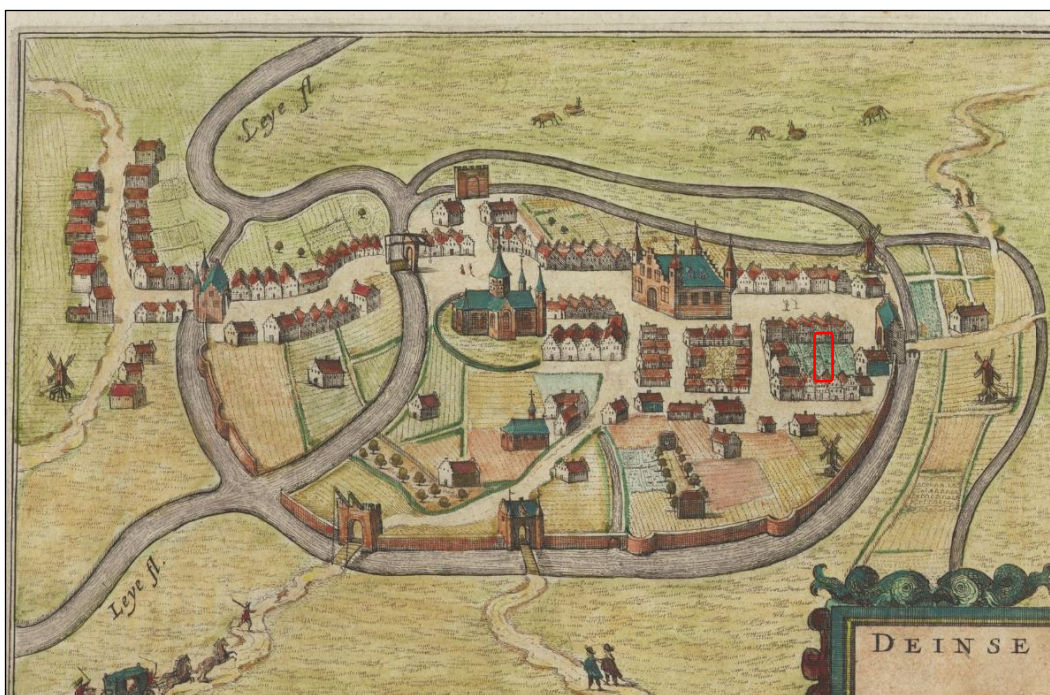

1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

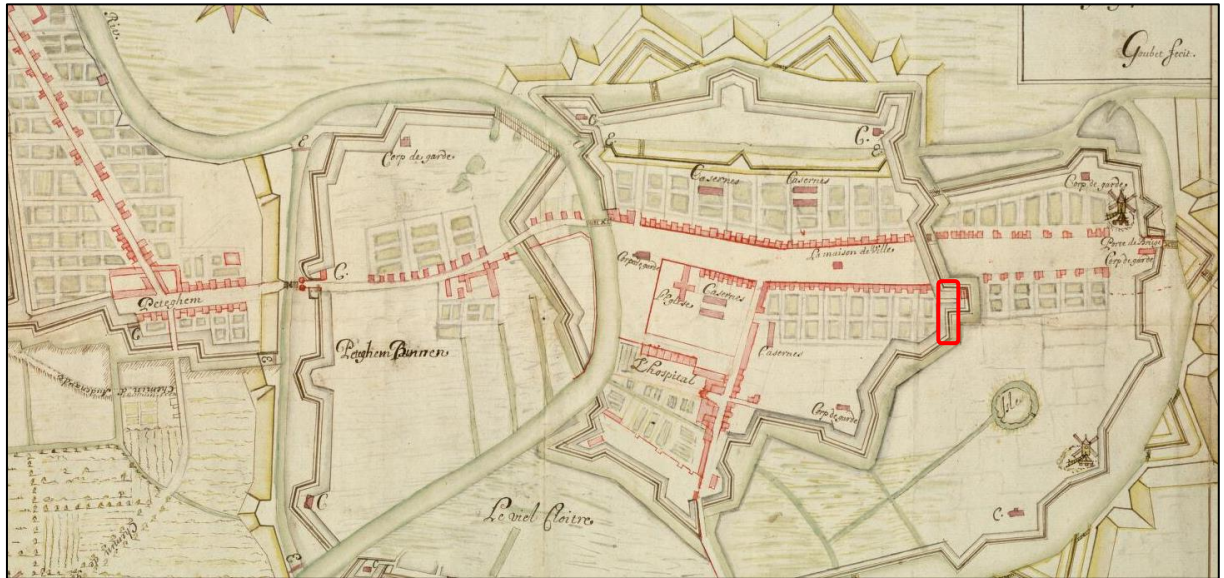
De kaart van J. Blaeu geeft bebouwing weer langsheen de straatzijde van de Markt. Het achterliggende terrein is in gebruik als tuinzone/open ruimte.

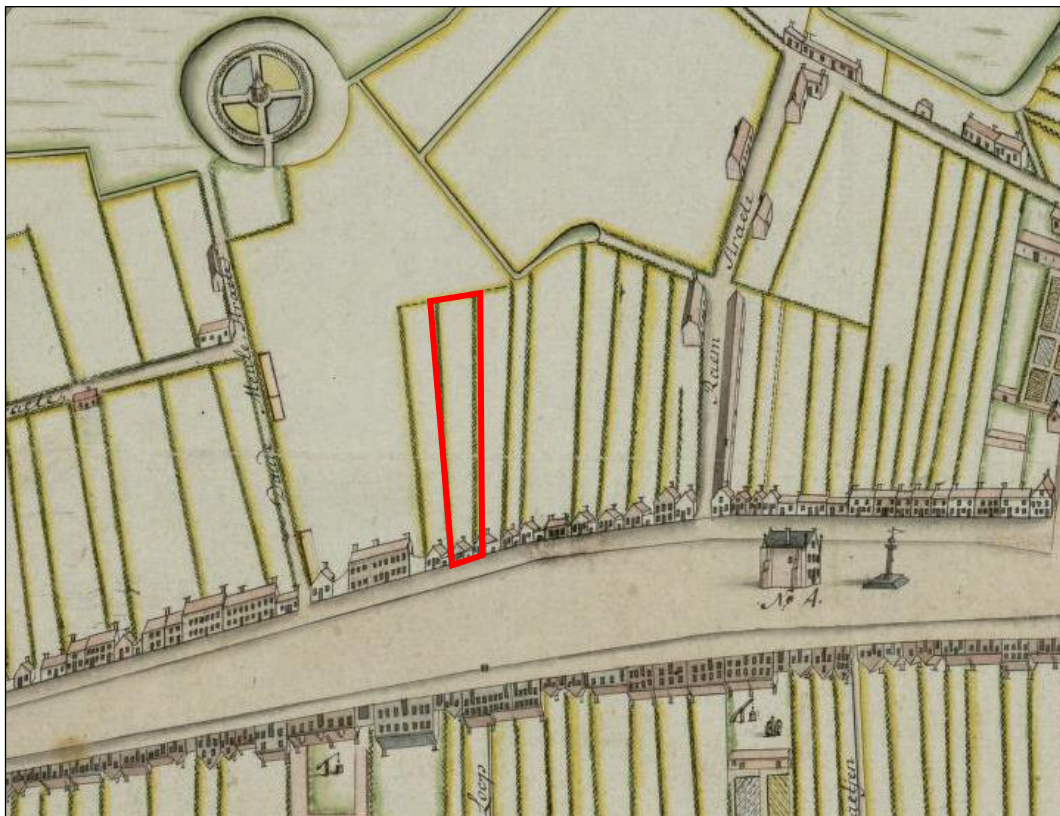
Op de kaart van 1694 is een ter hoogte van het plangebied een 17^e eeuwse Vaubanversterking waar te nemen. Het is op basis van historisch-cartografische bronnen niet met zekerheid te stellen of de Vaubanversterking (deels) is gerealiseerd. Uit de 19^e eeuwse cartografische bronnen echter blijken bepaalde defensieve structuren samen te vallen met perceelsgrenzen. Ook de vondst van een brede grachtstructuur die de markt dwarsste (10 meter breed, 2,80 meter diep) kan mogelijk in verband gebracht worden met voornoemde Vaubanversterking. De vondst van een snaphaanslot van een musket plaatste deze gracht alvast in de correcte periode (CAI ID 159136). Gezien de lokalisering van deze gracht nabij het huidige plangebied is de kans reëel dat de gracht doorloopt tot het onderzoeksterrein.

Op de Ferrariskaart is de Vaubanversterking ter hoogte van het plangebied niet langer weergegeven. De cartografische bronnen uit de 18^e en de 19^e eeuw geven bebouwing weer langsheen de straatzijde van de Markt. Het centrale en oostelijke deel van het plangebied zijn ingericht als tuinzone. Ten noorden van het onderzoeksterrein situeert zich een omvangrijk herenhuis.

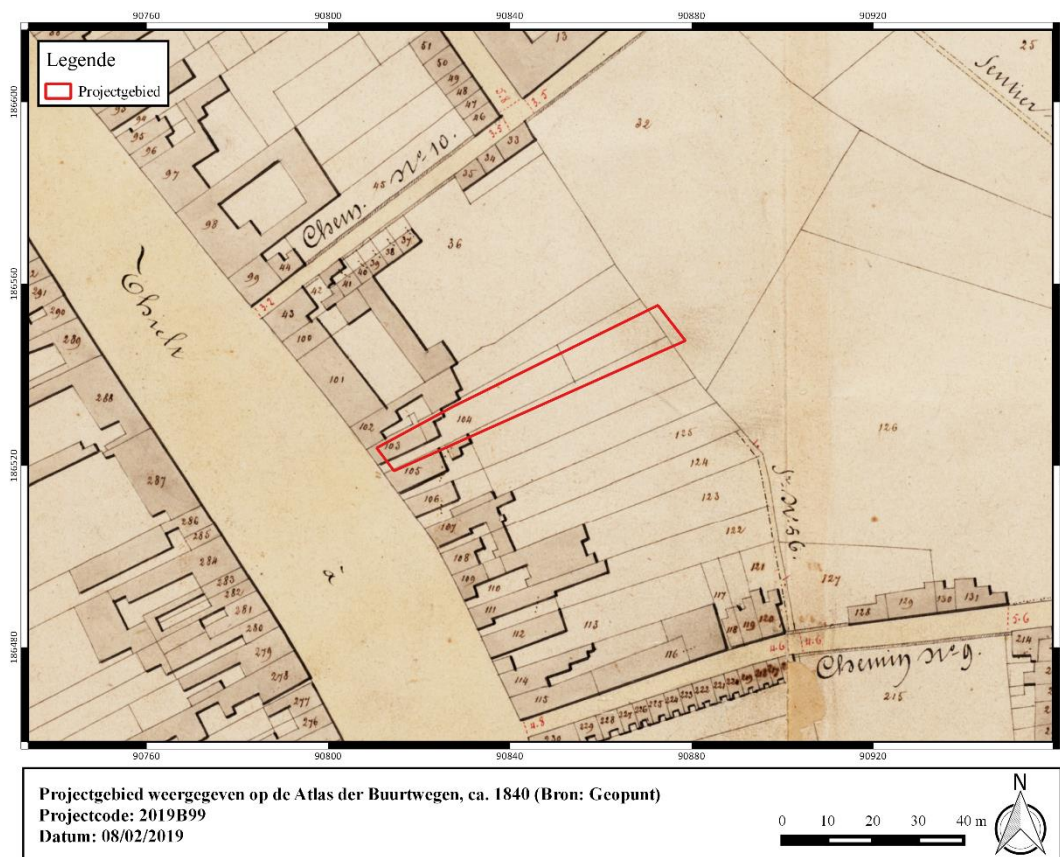

Figuur 19: Deinze op het plan van Blaeu, 1649 (bron: Cartesius).

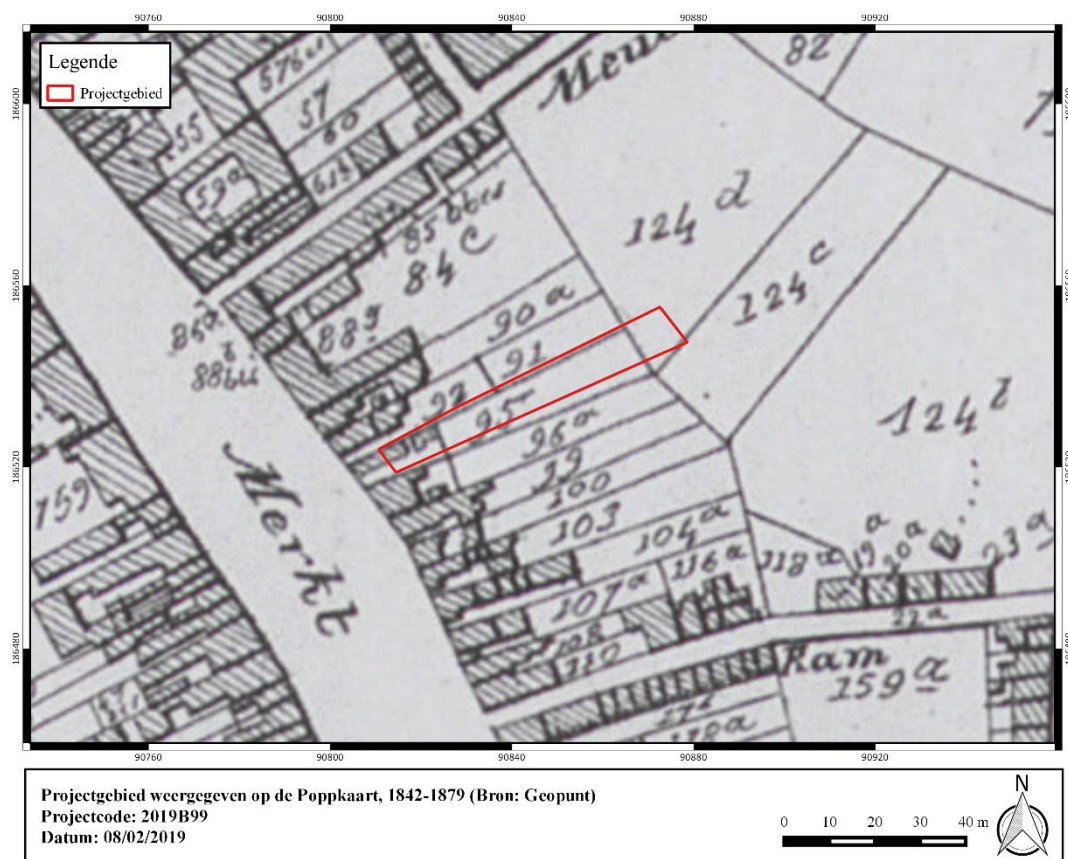

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op het topografische plan van de stad en markiezaat van Deinze, opgemaakt door landmeter J. Van Maldeghem, 1786 (bron: Cartesius).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

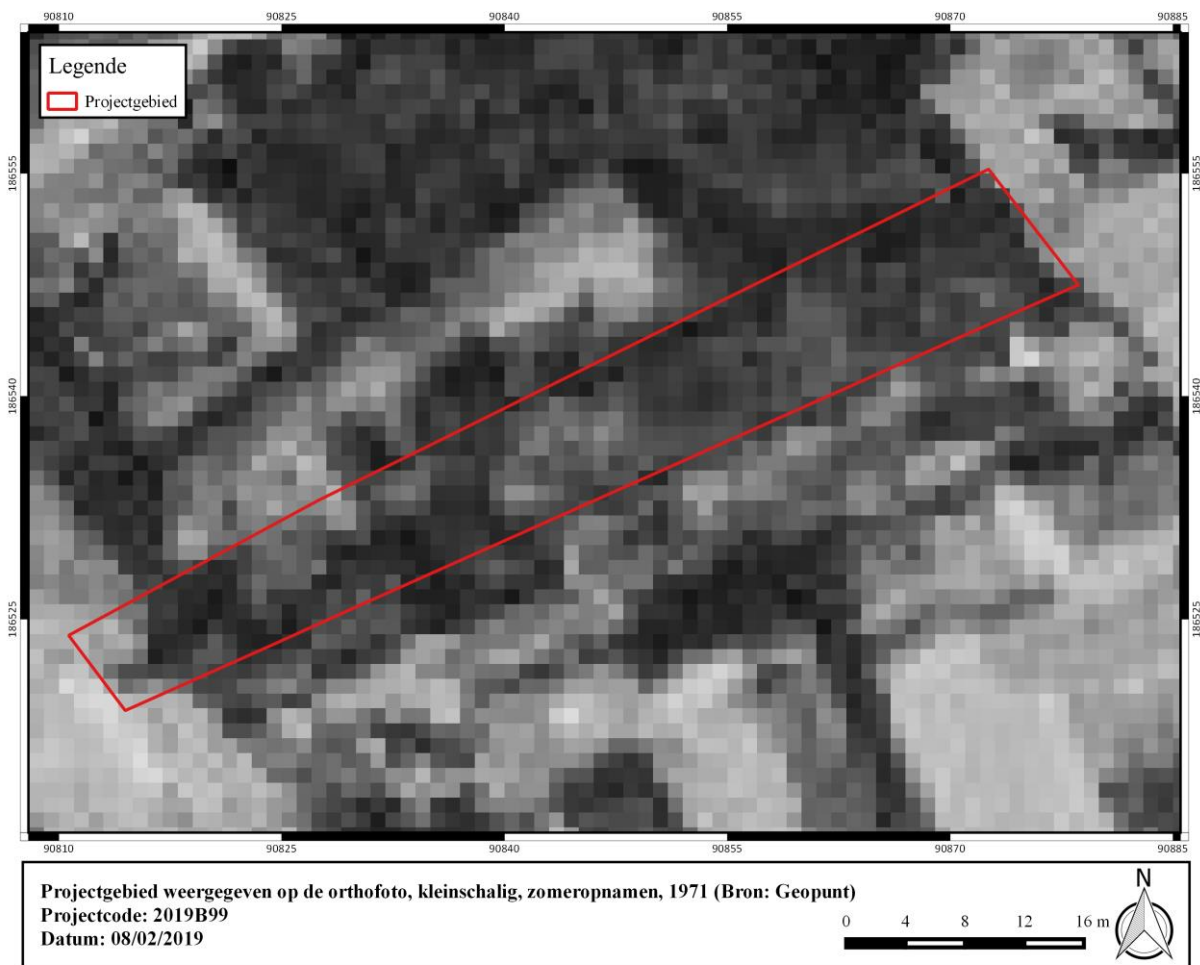

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

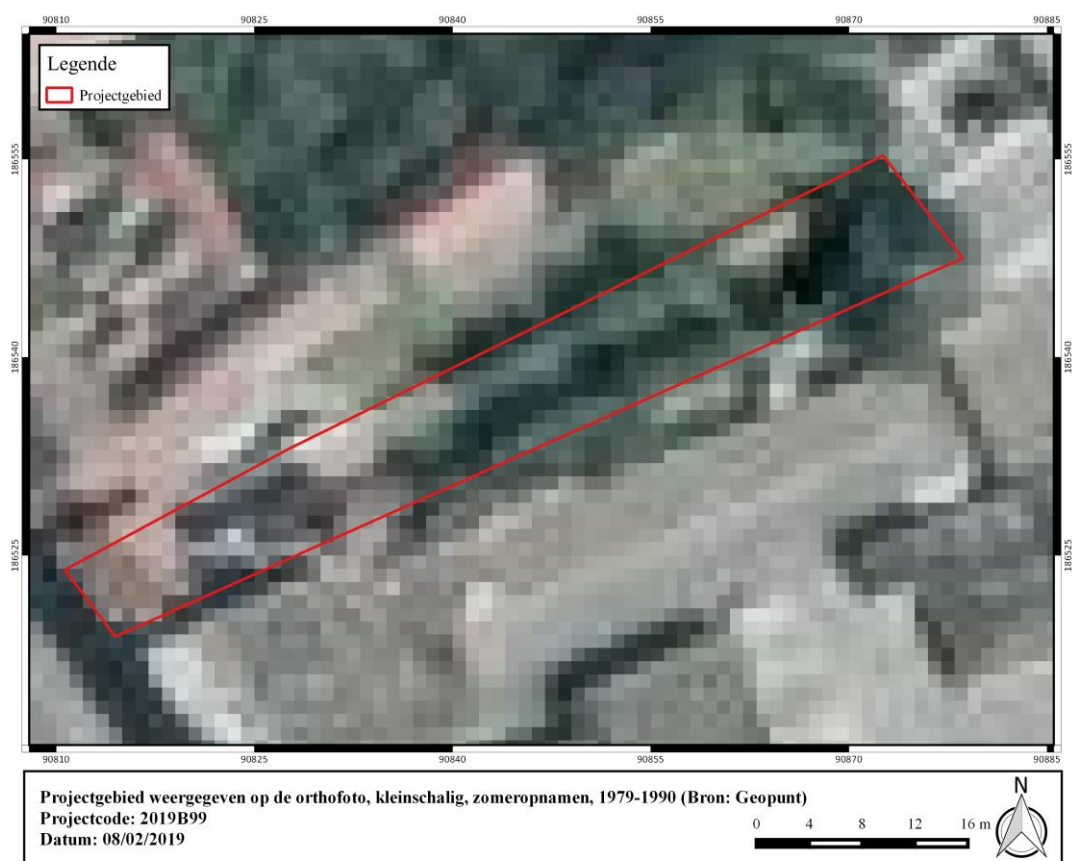
De orthofotosequentie geeft een zeer beperkte evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied.

Op heden is ca. 170 m² van het terrein bebouwd. De bebouwing betreft een rijwoning aan de straatzijde en een bijgebouw in het oostelijk deel van het plangebied. Bijkomend is - grenzend aan de rijwoning - ca. 40 m² verhard. Het huidige gebouwenbestand is niet onderkelderd.

Het overige deel van het terrein is in gebruik als tuin met verspreide vegetatie in de vorm van struiken en bomen.

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningsaanvraag met betrekking tot stedenbouwkundige handelingen waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt. De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 569 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. Het plangebied situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het projectgebied is gelegen in de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van Deinze. Het terrein situeert zich noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt.

Het onderzoeksterrein is gelegen in de historische stadskern van Deinze, in de provincie Oost-Vlaanderen. Het plangebied grenst ten westen aan de Markt van Deinze. De overige zijden sluiten aan bij bebouwing en tuinpercelen. Op heden is ca. 170 m² van het terrein bebouwd. De bebouwing betreft een rijwoning aan de straatzijde en een bijgebouw in het oostelijk deel van het plangebied. Bijkomend is - grenzend aan de rijwoning - ca. 40 m² verhard. Het overige deel van het terrein is in gebruik als tuin met verspreide vegetatie in de vorm van struiken en bomen.

Gezien de ligging van het projectgebied binnen de historische stadskern van Deinze en het ruim aantal archeologische vindplaatsen in de directe omgeving is er een verhoogde verwachten naar bewoningssporen vanaf de middeleeuwen. Ook de aanwezigheid van oudere sporen kan op basis van historische gegevens niet uitgesloten worden. Op de kaart van J. Bleau is reeds bebouwing waar te nemen langsheen de straatzijde. Het achterliggende terrein is in gebruik als tuinzone. Op een kaart uit 1694 is ter hoogte van het plangebied een 17^e eeuwse Vaubanversterking waar te nemen. Vermoedelijk werden sporen van deze Vaubanversterking gelokaliseerd bij het graven van een proefsleuf precies ten westen van het plangebied. Bij dit proefsleuvenonderzoek kwam een brede postmiddeleeuwse gracht aan het licht waarin naast aardewerk ook een vuurmechanisme van een musket werd geattesteerd. De kans is reëel dat de voornoemde gracht zich verderzet tot de zone van het projectgebied. Op de 19^e eeuwse cartografische bronnen blijken alvast bepaalde defensieve structuren samen te vallen met perceelsgrenzen.

Op de Ferrariskaart is de Vaubanversterking ter hoogte van het plangebied niet langer weergegeven. De cartografische bronnen uit de 18^e en de 19^e eeuw geven bebouwing weer langsheen de straatzijde van de Markt. Het centrale en oostelijke deel van het plangebied zijn ingericht als tuinzone.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2019

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

